

TÜRKİYE'NİN YÜZ YILI

TÜRKİYE'DE SİYASAL DÜŞÜNCE

Editör
Öner Buçukçu

Türkiye’de Siyasal Düşünce

Editör: Öner Buçukçu

Nokta Yayınları: 20

Türkiye’nin Yüz Yılı: 11

Dizi Editörü: Lütfi Sunar

Genel Yayın Yönetmeni: Hüseyin Türkan

Yayına Hazırlayan: Elif Yavuz Özdemir

Tasarım: Seyfullah Bayram

Baskı-Cilt: Kitapyurdu Doğrudan Dağıtım,
Yenibosna Merkez Mh. Cemal Ulusoy Cd. No: 43 Bahçelievler/İstanbul
kdd.kitapyurdu.com (Sertifika no: 40675)

1. Baskı: İstanbul, Nisan 2025

ISBN: 978-625-94724-3-0

İletişim: Sultantepe Mh. Cumhuriyet Cd. No: 39/1
Fistikağacı İş Merkezi, Üsküdar, İstanbul
editor@noktakitap.com | noktakitap.com.tr
(Sertifika no: 53575)

© Nokta Yayınları 2025

Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Nokta Yayınları, Nokta Yayın Grubu’na ait bir markadır.

Nokta Yayın Grubu, İlke İlim Kültür Eğitim Vakfı İktisadi İşletmesi’ne aittir.

TÜRKİYE'NİN YÜZ YILI

TÜRKİYE'DE SİYASAL DÜŞÜNCE

Editör
Öner Buçukçu

Türkiye'nin Yüz Yılı Dizisi

Dizi Editörü: Lütfi Sunar

Türkiye'nin Yüz Yılı dizisi, cumhuriyetin yüzüncü yılında geçmişe yönelik bir muhasebe ve geleceğe dair bir hazırlık yapmayı amaçlamaktadır. Türkiye yüz yıl içerisinde Osmanlı'dan devralınan miras üzerinde pek çok dönüşümlere, kırılmalara ve yeniliklere şahitlik etmiştir. Dizi içerisinde belirlenen temel alanlarda yaşanan önemli gelişmeler, veriler temelinde incelenerek bir değerlendirme çerçevesi oluşturulmuştur. Bu kapsamda hazırlanan kitaplarda alanda yaşanan gelişmelerin özgün bir bakış açısı ile kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi bugün sahip olduğumuz birikimin tespit edilebilmesi için de önem arz etmektedir. Her kitabın sonunda sunulan kronoloji ile Türkiye'ye dair yüz yıllık bir bilanço sunulmaktadır.

Dizide; siyasal hayat, kültür-sanat, yükseköğretim, sosyal politikalar, iktisat, Türk Düşüncesi, dış ilişkiler, Türk Düşüncesi ve şehirleşme gibi geniş bir yelpaze ile Türkiye'nin serüveni aktarılmaktadır.

Yazarlar Hakkında

Hasan Hüseyin Bahadır

1980 yılında Kırşehir’de doğdu. 2002 yılında Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünden mezun oldu. Yüksek lisansını, Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde “Dış politika analizinde karar alma yaklaşımı, Dışişleri Bakanlığının rolü: İsmail Cem ve Ahmet Davutoğlu örneği” isimli teziyle 2019 yılında tamamladı. Uzun süre bankacılık yaptı. Halen serbest olarak yazma gayretini sürdürüyor. Türk Dili, Kitaplık, Türk Edebiyatı, Türkiye Notları, Rize Defteri, Roman Karamanları, Z Dergisi gibi muhtelif dergilerde yazıları yayınlandı. Başlıca ilgi alanı edebiyat, edebiyatı daha iyi anlayabilmek için beşeri bilimlerin diğer alanlarına çok sık yolu düşüyor.

Fahri Yetim

Prof. Dr. 1966 yılında Düzce’de doğdu. Lisans öğrenimini 1987 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde tamamladı. 1994 yılında Anadolu Üniversitesi’nde, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi alanında yüksek lisans, 2006 yılında Ankara Üniversitesi’nde aynı alanda doktorasını tamamladı. Çağdaş Türk düşünce tarihi, Türk demokrasi tarihi, Türk modernleşmesi, Türk basın tarihi alanında çalışmaları bulunan Fahri Yetim, halen Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

İhsan Ömer Atagenci

1982 Ankara doğumludur. Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora derecelerini Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden almıştır. Halen Kırklareli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Türk siyasal hayatı ve Türk düşünce hayatı ana çalışma alanları olmakla birlikte Türkiye Cumhuriyeti tarihi ve Türkiye’de iktisadi düşünce ilgi alanları arasındadır. 1960-1980 Dönemi Türkiye Solunun Kıbrıs Politikası (Detay, 2018), Kemalizmin Soğuk Savaş Tecrübesi: Sağ Kemalizm Üzerine Bir Deneme (Kriter, 2019), Kemalizm: İdeoloji, Aydınlar ve İktisat (Türkiye Notları, 2021) ve editörlüğünü üstlendiği Türkiye’nin Son Otuz Yılı (Kriter, 2020) başlıklı kitapları bulunmaktadır.

Pınar Aydoğan

14 Mayıs 1981’de İzmir’de doğdu. 2004 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü’nde lisans eğitimini tamamladı. Yüksek lisans derecesini Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nden aldıktan sonra 2016 yılında Gazi Üniversitesi Siyaset ve Sosyal Bilimler alanında doktora eğitimini tamamladı. Kemalizm, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi, Kadın hareketi, Erken Cumhuriyet dönemi siyasal hayatı üzerine çeşitli akademik çalışmaları yayımlanmış olan Aydoğan’ın, “Kemalizmin Muhafazakâr Yorumu: Yunus Nadi” adlı bir kitabı da bulunmaktadır. Aydoğan, halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü’nde öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Betül Yalçın

1990 yılında Sakarya’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Pamukova ve Ankara’da tamamladıktan sonra, lise eğitimini Tevfik İleri Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Özel Aziziye Lisesi’nde bitirdi. ÖSS’de ilk beş bin derecesiyle TUBİTAK bursu kazanarak TOBB ETÜ’de Tarih anadal ve Uluslararası İlişkiler çift anadal lisans programlarından mezun oldu. TUBİTAK desteğiyle yüksek lisans ve doktora eğitimini Hacettepe Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü’nde tamamlamıştır. 2012 yılında “Küreselleşme ve Türkiye: Özal dönemi değişim paradigmaları” başlıklı yüksek lisans tezi, 2021 yılında ise “Türkiye’de İslamcılık Fikrini Dergiler Üzerinden Okumak (1960-1980)” başlıklı doktora tezi yayınlanmıştır. Halen çeşitli dergi ve yayın organlarında çalışmalarına devam etmektedir. Evli ve bir çocuk annesidir.

Ömer Baykal

2009 yılında Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü’nden mezun oldu. Yüksek lisansını kamu hukuku, doktorasını siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanında tamamladı. 2022 yılında Siyasal Hayat ve Kurumlar alanında doçent oldu. Halen Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Siyasal hayat, Türk siyasi düşünce tarihi ile toplumsal hareketler üzerine çalışmalarını sürdürmektedir.

Zeyneb Çağlıyan İçener

Lisans eğitimini İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde 2001 yılında tamamladı. Lisansüstü çalışmalarını İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde sürdürdü ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanında 2002'de yüksek lisans derecesini, 2010'da doktora unvanını aldı. 2018'de Siyasal Hayat ve Kurumlar bilim alanında Doçent unvanını kazandı. 2020'den beri İstanbul Ticaret Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde görev yapmaktadır. Akademik çalışmaları ağırlıklı olarak Türkiye Siyaseti, Türk Siyasal Düşüncesi genel başlığı altında Türkiye'de siyasal sistem tartışmaları, cumhurbaşkanlığı, demokratikleşme, muhafazakârlık, Batılılaşma ve kadın konularında yoğunlaşmaktadır. Çalışmalarından bazıları Turkish Studies, Southeast European and Black Sea Studies, Bilig: Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Studia Europejskie – Studies in European Affairs, Liberal Düşünce ve Muhafazakâr Düşünce dergilerinde yayımlanmıştır.

İçindekiler

Editörden	xi
Giriş	1
Öner Buçukcu	
Osmanlı'dan Devreden Fikri Miras, Batılılaşma ve Dönüşümler	9
Hasan Hüseyin Bahadır	
Ulus Devletin Oluşumu ve Milliyetçilik	41
Fahri Yetim	
Kurucu İradenin Metamorfozu: Asr-ı Devriyenin Eşiğinde Kemalizm	87
Ömer İhsan Atagenç	
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Sol Düşünce	135
Pınar Aydoğan	
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de İslamcılığın Serüveni: Siyasi, Kültürel, Toplumsal Gelişmeler	185
Betül Yalçın	

Osmanlı-Türk Düşünce Hayatında Liberalizm <i>Ömer Baykal</i>	225
Türkiye’de Muhafazakârlığın Yüz Yılı <i>Zeyneb Çağlıyan İçener</i>	267
Türkiye’de Siyasal Düşünce Kronolojisi <i>Öner Buçukçu</i>	305

Editörden

Elinizdeki kitap Türkiye Cumhuriyeti'nin yüzüncü yılına armağan olarak planlandı. Biraz gecikerek neşredildi çünkü kitabın editörlük vazifesini önerenler büyük ihtimalle bir iki bölümü benim kotarabileceğimi düşünmüşler ve o nispetle süreyi kısa tutmuşlardı. Ve fakat ben daha evvel yazdığım metinlerin bir benzerini yazmak istemediğim gibi daha evvel birlikte çalıştığım arkadaşlarımın da bu çalışmada yer almasını istemedim. Zira yeni bakış açılarıyla Türk düşüncesi üzerine çalışmaları çeşitlendirmenin ve derinleştirmenin gereği açıktır.

Bu vaziyetin üzerine altıncı yılına giren Latin Amerika'daki çalışmalarımın yoğunluğu da eklenince kitabın baskısı epeyce gecikti. Aslında dizinin ilk kitabı olması beklenen metin zannediyorum dizinin son kitabı olarak neşredilmiş olacak. Gösterdikleri sabır ve hiçbir zaman esirgemedikleri nazik yaklaşımları ve yapıcı katkıları için yayınevi personeline teşekkür etmek isterim.

Elbette yüz yıllık bir süreyi belli sınırlılıklarla ele almak kolay bir iş değil. Belli vazgeçişler ve belli vurgular ön plana çıkmak durumunda. Bu da yazarın diğer yazarlardan farklılaşmasının önünü açacak bir imkân olarak beliriyor aslında. Dolayısıyla bu kitabın sizlere en büyük vaaadinin yeni dikkatleri sizlere sunması olduğunu düşünüyorum. Bu vesileyle de

yazar arkadaşlarımın her birine canı gönülden şükranlarımı arz ediyorum.

Türk düşüncesi üzerinde ciddiyetle durmaya vesile olmasını dilerim.

Öner Buçukcu
27.03.2025
Buenos Aires